

**"El seny del lladre",
text de Salvador Galmés
(1935)**

El seny del lladre

Dijous qui comptava en a 27 de setembre de 1786, estols de gent ~~desgajada~~ vagaven per la plaça dels a mitjan matí, l'entrezugellat de carrets qui de la vila d'amunt i la vila d'avall afleien a la plaça de les Coginyes, emponi de la mercaderia i centre de man-
 ganes aristocràtiques. Menestralia i popular, mossegaires donelles, & ric-homs, i qualche família de mossenyers i ma-
 dones amb escorta d'esclaus negres, s'aglomeraven vers la torre del fossar de St. Domingo. Entre la gent apa-
 rigada hi havia jocs
 per la baixada de St. Domingo i la plaça dels Corts
 vers la torre del fossar de St. Domingo. Entre la pi-
 nya de gent hi borinatjava mignonia trapacera, ini-
 da de festa. Sols la silueta del Mayol vagant amb
 sa gorella talav i vara llarga, posava frè a llur
les boixarada [alegria]; car bé sabien que corretjia i cas-
 tigava amb agot. Esguardi adolescents llampugaven arreu en tempestat d'amor. I tot aquell truller
 se movia en desig infantil de contemplar una
 insolita invitació.

L'argenter mestre Piquera, dextre en obra conflàtil, com aquell mestre Beseliel de l'Exode,⁽⁸⁾ havia fet un seny⁽⁹⁾ per encàrrec ^{de les temporades, els} dels molt magnífics festejos. Pesava ~~37 quintals~~ trenta-set quintals i dues lleu-
 res, i era l'admiració de tot-hom.

A l'arran dels Pollos vorra l'hora ~~del mateix organ-~~
~~tor~~ qui confrontava amb la torre⁽¹⁰⁾, la Savaria en ple, presi-
 dida per mossen Joan de Zagamanent, jurat en cap, i acom-
 panyada dels lleonats⁽¹¹⁾ amb ses gramelles, assistia públi-
 cament i oficial a ^{la} ceremonia de serrilla i solemnitat
 ensens, de rebre ~~desde per sobre~~ el seny.

La vella torre, guarnida de calries i ternals, en festa
 espousalicia de pau i politisme, engegava la desolació de son
 silenci secular, i les òlives qui hi niaven i li medita-
 van, en fugien esverades de llum.

Ser baix, el seny novell reposava dins la maravella de sa naixença.

Un falconer del Castell regal amb aire de fisonada interpellava un traginer conegut:

— Nella esquella per un roci, compava en Bononet.

— Millor fora, ~~com~~ més vijarès, per cascavell de felci.

Un mercader genoví a un estol de manestral ^{amb} ~~els~~ decíduos explicava poèticament l'ús la ginesi de les campanes: ~~en~~ llengatge mediterrani.

— Madona terra fiori del de l'engeny de l'uomo, un bel fiore di bronzo, e per ciò le campane han forma di fiore e voce que tot uoms enten, com un infant.

— Minys enten la voce di sua ~~sola~~ sovella maggiore.

— Ver es: riu e canta, e parla e plora, e entista e convorta, e alegra e spanta.

— Come una dona, ^{responxe el genoví amic, visitat polinone.} bionaca ~~bionaca~~ e molta e com'ella è instabile. E ben vero, è l'innamorate del vento.

I altres veïns.

Altres figuraça colpit d'emoció donava cap a tot, assentat i ajudat de dos mestres d'obres.

Tot estava a punt. Organxaven el bronce a un tonal, i aiu!! Creixien les celries, i el seny s'alsava, en ascensió majestàtica, brogolat per l'invocació dins la diefadat matinal.

Mermussius d'esplai sollevaven la multitud gent qui seguia amb curiositat les incidències de l'operació. Un estonat per l'alè quedà suspès. El seny era salt. Per sobre la barbacana un manobre experte se penjà a la cabria, ~~com~~ brodenciu com un riu sobre el riu, i li passà un grisi. Dels pocs spirants exhalaven un suspir de tranquil·litat.

Poc a poc el bronze entra dins la torre. A mig dia quedava en son lloc.

Paixà mestre figura una rica pallit i mat. Vibaven sis campanades solemnies — sis notes de sol¹² — dins la sonoritat de l'aire, qui volaven, com aus missatgers de progrés, sobre la ciutat en festa.

I urbi et orbi, mosson Joan de Sagarramunt, juvet en cap, donà una alvagada germanissa, ^{perunya de futura} ~~a l'escrivania~~ mes oriental, collaboració, a l'homenat manestral.¹³

4

Una hora de sol, tres hores sol alt, dues hores de nit, son expressions de jant vella vives de gent vella - de l'avi lingüísticament important - qui us recorden el sistema cronometriat de l'avio.

Vem aquí la torre campana i vellotge com a peces anatómiques del nostre cos civil i social; mes la seva fisiologia com a organes integrals del nostre viure, el seu ritme en les funcions de biologia històrica de la ciutat i Reina de Mallorques, demanen un quodiu vin, ~~encara que episodi~~, a on ressaltin amb seu propi valor vital la convocació a Consell, el dia de via forta, el seny del llaç, i el toc l'incessant toc de les hores, l'pulseig de la Història.

Provarem, don volent, de fer reviure generacions passades, movent-se a l'impuls d'idees distintes de les nostres, i de passions iguals a les nostres, algant de bell nou la torre estucada, injectant-li amoratissa de plenilunis, ~~de matins "qui son de la complecció de l'aer"~~, i d'~~horabaiyes~~ ~~"qui son de la complecció de la terra"~~, ~~angusti~~, i de matins tendres, i de d'horabaiyes malenostèrgests, i de matins tendres i d'horabaiyes de belleza fonsirissa.

Salvador Galinis

Octubre de 1925

